

Η ΣΥΝΕΧΗΣ ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Και μόνον όσα άνωτέρω έλέχθησαν είναι ίκανά να πείσουν τους πάντας, ότι όχι άπλώς επιτρέπεται, αλλά και επιβάλλεται ή τακτική και συνεχής Θεία Κοινωνία. Έφ' όσον αυτή είναι ή ούρανια τροφή, με την όποιαν τρέφεται ή ψυχή, και πύρ που κατακαίει τα άμαρτωλά μας πάθη, και αίμα πνευματικό, τὸ όποϊον έγχύνεται εις τὸν πνευματικόν μας όργανισμόν και ζωογονεϊ, είναι τόσον αυτόνοήτον, ότι ό πιστός, όσον τακτικώτερα κοινωνεϊ, τόσον και περισσότερον ένισχύεται πνευματικῶς.

Και έργον μὲν τῆς συνέσεως τοῦ πνευματικοῦ, που γνωρίζει τὸν έξομολογούμενον, είναι να καθορίση τα χρονικά διαστήματα κατὰ τα όποια θα κοινωνη. Άνάγκη όμως είναι να έκτεθοῦν εις τὴν συνέχεια αι κυριώτεραι μαρτυρίαί, αι όποιαί βεβαιώνουν, ότι ή συνεχής Θεία Κοινωνία είναι καθήκον, και όχι άπλως επιτρέπεται, αλλά και επιβάλλεται.

α) **Μαρτυρίαί**
έκ τῆς Άγίας Γραφῆς.

Έν πρώτοις ἄς ένθυμηθῶ-
μεν μερικὰς ἀπὸ τὰς θείας
διαβεβαιώσεις, αι όποιαί ανα-
φέρονται εις τὸ ζήτημα μας.

«Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα και πίνων μου τὸ αἷμα έχει ζωὴν αἰώνιον» (Ίωάν. στ' 54). Ἡ «έν ἐμοὶ μένει, κάγω έν αὐτῷ»,

εἶπεν ὁ Κύριος (στ' 56). Δὲν λέγει ὁ φαγὼν τὴν σάρκα μου και ὁ πίνων τὸ αἷμα μου, που θα έσήμαιεν ότι μίαν φοράν εάν κοινωνήση κανεὶς είναι άρκετόν, αλλά ὁ τρώγων και ὁ πίνων, τα όποια σημαίνουν, ότι ὁ μετὰ τοῦ Χριστοῦ σύνδεσμος είναι ανάγκη να είναι συνεχῆς και έπομένως και ή Θεία Κοινωνία συνεχῆς.

Άλλά μήπως και αι Πράξεις τῶν Άποστόλων αυτό δὲν μαρτυροῦν; Περιγράφων ὁ ιερὸς συγγραφεὺς των εις τα πρώτα κεφάλαια τοῦ θείου αὐτοῦ βιβλίου τὴν ζωὴν τῶν πρώτων Χριστιανῶν, σημειώνει: «Ἦσαν προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν Άποστόλων και τῇ κοινωνίᾳ και τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου και ταῖς προσευχαῖς» (β' 42).

Δηλαδή, οι πρώτοι Χριστιανοὶ ένέμενον με ζῆλον και προθυμίαν εις τὸ να άκούουν τὴν διδασκαλίαν τῶν άγίων Άποστόλων και να επικοινωνοῦν μεταξύ των με άγάπην και έγκαρδιότητα και να κοινωνοῦν τῶν Μυστηρίων (αὐτὴ είναι «ή κλάσις τοῦ ἄρτου») και να προσεύχωνται.

Διὰ να έξακολουθη λοιπὸν να γίνεται τοῦτο, παρόντων τῶν άγίων Άποστόλων, οἵτινες ὑπῆρξαν αὐτήκοοι μαθηταί και έντολοδόχοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ να κοινωνῶσι συνεχῶς οι Χριστιανοὶ τῆς έν Ἱεροσολύμοις Άποστολικῆς Έκκλησίας, σημαίνει, ότι αι Άπόστολοι εφήρμοζον έν τῇ πράξει τὴν διδασκαλίαν και τὴν έντολήν, ἣν έλαβον παρὰ τοῦ ιδρυτοῦ τῆς Έκκλησίας ἡμῶν. Άποδεικνύεται λοιπὸν και εκ τούτου, ότι ή συνεχής Θεία Κοινωνία δὲν αντιβαίνει εις τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ και τῶν άγίων Άποστόλων, αλλά και συνιστάται και παραγγέλλεται ὑπ' αὐτῶν.

β) Μαρτυρία ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν Κανόνων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων.

Ὁ Θ' Ἀποστολικὸς κανὼν ὀρίζει τὰ ἑξῆς: *«Πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς καὶ τῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀγία μεταλήψει, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντας τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀφορίζεσθαι χρή»*. Δηλαδή: Ὅσοι Χριστιανοὶ εἰσέρχονται εἰς τὸν ναόν, ὅταν ἐπιτελήται ἡ Θ. Λειτουργία, καὶ ἀκούουν μὲν τὰς θείας Γραφάς, δὲν περιμένουν ὅμως μέχρι τέλους, οὔτε μεταλαμβάνουν τῶν ἁγίων Μυστηρίων, αὐτοὶ πρέπει νὰ ἀφορίζωνται διότι προκαλοῦν ἀταξίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ ὅπως ἐξηγεῖ ὁ Ζωναρᾶς, *«...καὶ οἱ λαϊκοὶ γὰρ συνεχῶς μεταλαμβάνειν τότε ἀπηγοῦντο»*. Ἄς σημειωθῇ, ὅτι τὸ κύρος τῶν κανόνων αὐτῶν ἀνεγνώρισεν ἡ ΣΤ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Ὁ δεῦτερος Κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, τῆς ὁποίας τὸ κύρος ὁμοίως ἀνεγνώρισεν ἡ ΣΤ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, σημειώνει: *«Πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν ἀκούοντας μὴ κοινωνοῦντας δὲ εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, ἢ ἀποστρεφόμενους τὴν μετάληψιν τῆς Εὐχαριστίας, κατὰ τινὰ ἀταξίαν, τούτους ἀποβλήτους γίνεσθαι τῆς Ἐκκλησίας, ἕως ἂν ἐξομολογησάμενοι καὶ δεῖξαντες καρπὸς μετανοίας καὶ παρακαλέσαντες τυχεῖν δυνήθωσι συγγνώμης...»* Δηλαδή (κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Πηδάλιου): Πρέπει νὰ ἀφορίζωνται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν οἱ Χριστιανοὶ ἐκεῖνοι, ὅπου πηγαίνουν μὲν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῇ Θείᾳ Λειτουργίᾳ καὶ ἀκούουσι τὰς Γραφάς, δὲν συμπροσεύχονται δὲ μὲ τούς πιστοὺς, ἢ ἀποστρέφονται τὴν θείαν Μετάληψιν, ἤτοι δὲν μεταλαμβάνουν... *«Αφορίζονται δέ, ἕως οὗ νὰ μετανοήσουν καὶ παρακαλέσαν-*

τες νὰ συγχωρηθοῦν» (Πηδάλιον, ἔκδ. Κ. Γκαρπολά, 1841, σελ. 236).

Σπουδαιοτάτην ἐπίσης ἀπόδειξιν τῆς τακτικῆς Θείας Κοινωνίας ἀποτελεῖ καὶ ὁ 66ος κανὼν τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὁποῖος λέγει τὰ ἑξῆς: *«Ἀπὸ τῆς ἀγίας ἀναστασίμου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας μέχρι τῆς Καινῆς Κυριακῆς, τὴν ὅλην ἐβδομάδα ἐν ταῖς ἀγίαις Ἐκκλησίαις σχολάζειν δεῖ ἀπαρалаίπτως τοὺς πιστοὺς ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, εὐφραينوμένους ἐν Χριστῷ καὶ ἑορτάζοντας, καὶ τῇ τῶν θείων Γραφῶν ἀναγνώσει προσέχοντας, καὶ τῶν ἁγίων μυστηρίων κατατροφῶντας. Ἐσόμεθα γὰρ οὕτω Χριστῷ συνιστάμενοί τε καὶ συννησούμενοι»*. Δηλαδή: Ἐπειδὴ ἡ ὅλη Διακαινήσιμος ἐβδομάς ὡς μία Κυριώνυμος ἡμέρα λογίζεται, διὰ τοῦτο ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην πρέπει νὰ παραμένουν εἰς τὰς Ἐκκλησίας, εὐφραινόμενοι καὶ ἑορτάζοντες τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν μὲ ψαλμοὺς καὶ ὕμνους καὶ ᾠσματα πνευματικά, προσέχοντες εἰς τὰ λόγια τῶν θείων Γραφῶν καὶ μεταλαμβάνοντες τὰ Θεῖα Μυστήρια. Διότι μὲ τοιοῦτον τρόπον θέλομεν συναντηθῆ καὶ συναυψωθῆ μαζί μὲ τὸν Χριστόν (ἔ. ἀ., σελ. 160).

Καὶ αὐτὰ μὲν διατάσσουσιν αἱ ἱεραὶ Σύνοδοι. Ἄς ἴδωμεν τώρα τί καὶ οἱ Πατέρες νομοθετοῦν.

γ) Οἱ ἱεροὶ Πατέρες περὶ τῆς συνεχοῦς Θείας Κοινωνίας.

Ἐν πρώτοις ὁ Φωστὴρ τῆς Καισαρείας, ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ συντάκτης τῆς ὁμωνύμου θείας Λειτουργίας, γράφει: *«Καὶ τὸ κοινωνεῖν δὲ καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ μεταλαμβάνειν τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, καλὸν καὶ ἐπωφελές, αὐτοῦ τοῦ*

Κυρίου σαφῶς λέγοντος· ὁ τρώγων μου τὴ σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον. Τίς γὰρ ἀμφιβάλλει, ὅτι τὸ μετέχειν συνεχῶς τῆς ζωῆς, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ζῆν πολλὰ ᾧ·

Ἡμεῖς μέντοιγε τέταρτον καθ' ἐκάστην ἐβδομάδα κοινωνοῦμεν, ἐν τῇ Κυριακῇ, ἐν τῇ Τετράδι καὶ ἐν τῇ Παρασκευῇ καὶ τῷ Σαββάτῳ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἡμέραις, ἐὰν ἡ μνήμη ἀγίου τινός» (Ἐπιστολὴ πρὸς Πατρικίαν μοναχήν). Καὶ ὁ Θεῖος Χρυσόστομος: «Πάσχα δὲ τρίτον τῆς ἐβδομάδος· ἔστι δ' ὅτε καὶ τέταρτον, μᾶλλον δὲ ὁσάκις ἂν βουλώμεθα. Πάσχα γὰρ οὐ νηστεία ἐστίν, ἀλλ' ἡ προσφορὰ καὶ θυσία ἢ καθ' ἐκάστην γινομένη σὺναξις. Καὶ ὅτι τοῦτο ἐστὶν ἀληθές ἄκουσον τοῦ Παύλου λέγοντος, τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. Ὡστε ὁσάκις ἂν προσίης μετὰ καθαροῦ συνειδότης Πάσχα ἐπιτελεῖς» (Εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίου ἐπιστολήν).

Μὲ ἄλλα λόγια, τὸ Πάσχα γίνεται τρεῖς φορές τὴν ἐβδομάδα, ἐνίοτε δὲ καὶ τέσσαρας, ἢ μᾶλλον τὸ Πάσχα γίνεται ὅσας φορές τὴν ἐβδομάδα θελήσωμεν. Διότι Πάσχα δὲν εἶναι νηστεία, ἀλλ' εἶναι ἡ προσφορὰ καὶ θυσία, ἥτις γίνεται εἰς ἐκάστην λειτουργίαν. Καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθές, ἄκουσον τοῦ Παύλου, ὅστις λέγει· ὁ Χριστός ἐθυσιάσθη ὑπὲρ ἡμῶν, ὅστις εἶναι ἰδικόν μας Πάσχα. Ὡστε ὅσας φορές προσέληθς μετὰ καθαρὰν συνείδησιν εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν, τόσας φορές ἐπιτελεῖς τὸ Πάσχα.

Ὁ ἱερὸς Κυπριανός, ἐπίσκοπος Καρχηδόνας, ἐπίσης βεβαιώνει: «Καθημερινῶς τὴν εὐχαριστίαν ὡς τροφὴν σωτηρίας λαμβάνομεν» (De oratione Domini, 18). Τόσον, λοιπόν, εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Δύσιν, συχνότατα οἱ Χριστιανοὶ ἐκοινωνοῦν.

Ἄλλα καὶ ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος, ἐπίσκοπος Μεδιολάνων, βεβαιώνει ὅτι: «ὁ Χριστός καθ' ἐκάστην αὐτῷ μετεδίδοτο» (In Psal. 118). Ὁ δὲ ἅγιος Ἰερώνυμος, ὅταν ἠρωτήθη ὑπό τινος, ἐὰν πρέπη καθ' ἐκάστην νὰ μεταλαμβάνουν οἱ πιστοί, ἀπήντησεν, ὅτι ἔτσι πρέπει νὰ γίνεται, δηλαδὴ τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν πρέπει πάντοτε νὰ λαμβάνωμεν.

Τέλος ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος, ὁμιλῶν πρὸς τοὺς νεοφωτίστους καὶ παριστῶν εἰς αὐτοὺς τὰ καθήκοντα, τὰ ὅποια ἔχουν ὡς Χριστιανοὶ βαπτισθέντες εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, λέγει, ὅτι καθήκον αὐτῶν εἶναι τὸ νὰ κοινωνῶσι καθ' ἐκάστην ἡμέραν (Πατρολογία Λατινικὴ 22, 672, 38, 1099).

Ὁ ἱερὸς Φώτιος (820-891) ἐν τῇ πεφημισμένῃ Μυριοβίβλῳ του, ἀναφέρει τοῦ σοφοῦ Ἰώβ τὸ περὶ μυστηρίων πόνημα. Ὁ δὲ σοφὸς οὗτος συγγραφεὺς λέγει περὶ τῆς Θεῖας Λειτουργίας, ὅτι «τὸ τέλος αὐτῆς καὶ ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἔργον ἢ τῶν ζωοποιῶν ἐστὶ καὶ φρικτῶν μυστηρίων καὶ ἀγιασμάτων μετάληψις» (Περὶ Συνεχοῦς Μεταλήψεως, Νικοδήμου Ἀγιορείτου, σελ. 54).

Ὁ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, ἀκμάσας κατὰ τὸν 8ον αἰῶνα, ἐλέγχει τοὺς συγχρόνους πιστοὺς, διότι ἐκοινωνοῦν μόνον κατὰ Κυριακὴν, λέγων· «Πολλὰ ἰσχύει τὰ δάκρυα, ἢ κατάνυξις, καὶ γε πρὸ πάντων ἢ μετάληψις τῶν ἀγιασμάτων, περὶ ἧν οὐκ οἶδ' ὅπως, ὁρῶν ὑμᾶς ἀμελῶς διακειμένους, λίαν θαυμάζω. Κἂν μὲν παρῆ Κυριακῇ, προσερχομένους τοῖς μυστηρίοις· ἂν δὲ ἐν ἑτέρῳ ἡμέρῳ γένηται σὺναξις, οὐδαμῶς ὑπαντῶντας» (Κατηχ. 107).

Ὁ Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα ἀκμάσας, λέγει: «Τὸ κοινωνεῖν πᾶσι πιστοῖς πρόκειται, καὶ οὐ τελετῇ εἰς τὸν ἀρχιερέα ἐστίν, ἀλλ' εἰς τὸ ἱερουργηθῆναι αὐ-

τὸ τὸ πανάγιον σῶμα Χριστοῦ καὶ αἷμα καὶ τοῖς πιστοῖς ἄ-
πασιν εἰς κοινωνίαν δοθῆναι, καὶ ἔστι καθ' ἑαυτὴν μόνη εἰς
κοινωνίαν» (Περὶ Συνεχοῦς Μεταλήψεως, σελ. 79).

Τοὺς λόγους δὲ τούτους τοῦ Θεσσαλονίκης Συμεῶ-
νος οὕτως ἐξηγεῖ ὁ ἀοίδιμος Νικόδημος (ὁ Ἅγιορείτης).
«*Ἡ κοινωνία τῶν μυστηρίων εἰς ὄλους καὶ δι' ὄλους τοὺς
πιστοὺς εἶναι ἔτοιμος, καὶ δὲν εἶναι διὰ τὴν κοινωνίαν μόνον ὁ
ἀρχιερεὺς, ἀλλὰ ὁ ἀρχιερεὺς ἢ ὁ ἱερεὺς εἶναι διὰ τὴν ἱερουρ-
γίαν τὸ πανάγιον Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν μετα-
δώσει εἰς ὄλους τοὺς πιστοὺς, καὶ ὅπως δι' ὄλου εἶναι διὰ
τὴν κοινωνίαν αὐτῶν.*»

Τὴν συνεχῆ Θεῖαν Μετάληψιν διδάσκουν καὶ ὁ ἅγιος
Μακάριος ὁ Νοταρᾶς (1731-1805) καὶ ὁ ὁσιος Νικόδη-
μος (1748-1809). Τούτων ὁ μὲν εἰς τὴν ἀρχαίαν συνέ-
ταξεν, ὁ δὲ εἰς τὴν νεωτέραν μετέφρασε τὸ περὶ συνε-
χοῦς Θεῖας Μεταλήψεως πόνημα, ὅπερ ἐξεδόθη τῇ ἐγ-
κρίσει τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἢ
ὁποία ἐχαρακτήρισε τὸ βιβλίον «λίαν χρήσιμον καὶ ὠφέ-
λιμον». Οἱ ἅγιοι λοιπὸν καὶ ἀοίδιμοι Μακάριος καὶ Νικό-
δημος σημειώνουν: «*Ὅσοι ἱερεῖς δὲν μεταλαμβάνουν
τοὺς μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως προσερχομένους Χρι-
στιανοὺς εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν, ὡς φονεῖς κρίνονται
κατὰ Θεόν, καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸ προφήτην
Ὡσηέ· «ἐκρυψαν οἱ ἱερεῖς ὁδόν, ἐφόνευσαν Σίκιμα, ὅτι ἀνο-
μίαν ἐποίησαν ἐν τῷ λαῷ»* (Περὶ συνεχοῦς Κοινωνίας, ὑπὸ
Κ. Α. Διαλησμά, σελ. 21-23, Ἀθῆναι 1907).

Ὁ Μητροπολίτης Μόσχας Πλάτων († 1812) ἐν τῇ
«Ὁρθοδόξῳ διδασκαλίᾳ», ἣτις προσέλαβεν ἐπίσημον
χαρακτήρα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ, ἐκφράζεται σαφῶς
ὑπὲρ τῆς συνεχοῦς κοινωνίας καὶ συνιστᾷ μάλιστα, ἵνα
οἱ Χριστιανοὶ προαχθοῦν εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀνατεῖ-

«Πίστε εἰς αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου». Ἐπεὶ Μονὴ Μεταμορφώσεως (Μετέωρα)

λουν πάλιν οί χρόνοι τῆς τακτικῆς καί συνεχοῦς Θείας Κοινωνίας. Ἴδου οί λόγοι τοῦ Μητροπολίτου Πλάτωνος: «Ἄν θεωρήσωμεν τὰς μεγάλας ὠφελείας τῆς μεταλήψεως τῆς Εὐχαριστίας καί τὸ πλῆθος τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Χριστοῦ, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι χρεωστεῖ ὁ Χριστιανὸς νὰ μεταλαμβάνῃ συνεχῶς τὸ θεῖον τοῦτο μυστήριον. Οἱ Χριστιανοὶ τῆς παλαιᾶς Ἐκκλησίας ἐλάμβανον τὴν ψυχικὴν ταύτην τροφήν καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα καὶ δὲν ἐγένετο ποτὲ λειτουργία χωρὶς νὰ ἦσαν παρόντες κοινωνοί. Εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους μετελάμβανον κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς. Τὸ εὐσεβὲς τοῦτο παράδειγμα τῆς παλαιᾶς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ μιμώμεθα καὶ ἡμεῖς, διὰ νὰ μὴ φαίνεται μὲ τὴν σπανίαν μετάληψιν τοῦ μυστηρίου ἢ ψυχρότης τῆς ἡμετέρας καρδίας πρὸς τὸν Χριστόν» (Πλάτωνος Μητροπολίτου Μόσχας, ὀρθόδοξος διδασκαλία, μετάφρασις Κοραῆ, παρ. 35).

Καὶ ὁ ἀείμνηστος Εὐσέβιος Μαθόπουλος (1849-1929), ἐκθέτων τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους εἶναι ἀναγκαῖα ἡ συνεχῆς Θεία Κοινωνία, συμπεραίνει: «Ἐκ πάντων λοιπὸν τῶν λεχθέντων... καταφαίνεται καὶ ἀποδεικνύεται σαφῶς καὶ ἀναντιρρήτως, ὅτι ἡ συνεχῆς Θεία Κοινωνία ὄχι μόνον δὲν ἀπαγορεύεται, ἀλλὰ καὶ τοῦναντίον παραγγέλλεται καὶ ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς Χριστιανούς. Εἶναι λοιπὸν παχυλὴ ἄγνοια καὶ μεγάλη πλάνη τὸ νὰ φρονῆ τις, ὅτι ἡ συνεχῆς Θεία Κοινωνία δὲν ἐπιτρέπεται» (Προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἔκδοσις ἔκτη, 1932, σελὶς 402).

Δὲν κρίνεται τέλος ἄσκοπον νὰ σημειωθῇ, ὅτι σπουδαιότατην ἀπόδειξιν τῆς συνεχοῦς Θείας Μεταλήψεως ἀποτελεῖ ἡ συνήθεια, τὴν ὁποίαν μᾶς διέσωσεν ὁ Μ. Βασίλειος περὶ τῶν συγχρόνων του ἀσκητῶν τῆς Αἰγύπτου.

Ἐπειδὴ δηλαδὴ δὲν ἦτο εὐκολόν νά παρακολουθοῦν αὐτοὶ καθημερινῶς Θεῖαν Λειτουργίαν καὶ νά κοινωνοῦν τακτικῶς, ἐκοινωνοῦσαν μόνοι τῶν ἀπὸ τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν, τὴν ὁποίαν ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὴν ὁποίαν παρελάμβανον κατὰ διαστήματα ἀπὸ τοὺς λειτουργοῦς. Ὁ ἴδιος Πατὴρ βεβαιώνει ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἐπεκράτει συνήθεια εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ γενικῶς εἰς τὴν Αἴγυπτον νά κατέχη κατ' οἶκον *«ἐκαστος καὶ τῶν ἐν τῷ λαῷ τελούντων»* τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν πρὸς μετάληψιν.

δ) Μαρτυρία
ἐκ Πατριαρχικῶν
καὶ Συνοδικῶν ἐγκυκλίων. Ἐν ἔτει 1819 ὁ Ἐθνομάρτυς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἅγιος Γρηγόριος ἀπευθυνομένην πρὸς τοὺς μοναχοὺς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὑπογεγραμμένην δὲ καὶ ὑπὸ 15 Μητροπολιτῶν τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου. Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη, ἀναφερομένη κυρίως εἰς τὸ ζήτημα τῆς συνεχοῦς Θεῖας Κοινωνίας, σαφῶς διακηρύττει, ὅτι *«οὐδαμῶς ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῶν Κανόνων εἰς τοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανοὺς ἢ συνεχῆς Θεῖα Κοινωνία, οὐδὲ ἀπαιτεῖται ἵνα μεσολαβήσῃ διάστημα 40 ἡμερῶν διὰ νά κοινωνήσῃ ἐκ νέου ὁ Χριστιανός, ὅπως ἐνόμιζόν τινες»* (Ἰδὲ κανονικὰς διατάξεις Μ. Γεδεῶν, τόμος Β', σελίς 152).

Ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς παλαιότερας καὶ νεωτέρας ἐγκυκλίους τῆς πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα συνιστᾷ τὴν τακτικὴν Θεῖαν Κοινωνίαν καὶ ὅτι εἶναι καλὸν τὸ συνεχῶς κοινωνεῖν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, καθ' ὃ ἀποτελοῦν ἀρχαιότατον θεσμὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας (Ἰδὲ

ἐγκυκλίους τῆς 21 Δεκεμβρίου 1878 ὑπ' ἀριθμ. 2469 καὶ τῆς 31 Ἰουλίου 1896 ὑπ' ἀριθ. 1342, (ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 117) καὶ ὑπ' ἀριθ. 2059 ἐγκύκλιον τῆς 11 Νοεμβρίου 1905 (Ἰδὲ αἱ Συνοδικαὶ ἐγκύκλιοι, σελ. 91-93).

ε) Μαρτυρία
ἐκ τῆς Θεῖας Λειτουργίας. Ἐὰν παραμένη ἢ παραμικρὰ ἀκόμη ἐπὶ τοῦ θέματος ἀμφιβολία, αἴρεται καὶ αὕτη, ὅταν σκεφθῶμεν ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς Θεῖας Λειτουργίας. Ποῖος λοιπὸν εἶναι ὁ σκοπός, διὰ τὸν ὁποῖον αὕτη τόσο τακτικὰ τελεῖται; Εἶναι διὰ νά κοινωνήσουν οἱ παριστάμενοι τῶν Ἁγίων Μυστηρίων, νά γίνουν μέτοχοι τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου. Δι' αὐτὸ καὶ ὅλα ὅσα λέγονται καὶ πράττονται κατ' αὐτὴν τὴν ἁγίαν ἱεουργίαν εἰς τοῦτο ἀποβλέπουν, εἰς τὸ νά ἐτοιμάσουν ψυχικῶς τοὺς πιστοὺς διὰ νά κοινωνήσουν. Πράγματι. Τί εὐχεται ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν δευτέραν εὐχὴν τῶν πιστῶν τῆς Λειτουργίας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου; *«Χάρισαι δὲ ὁ Θεὸς καὶ τοῖς συνευχομένοις ἡμῖν προκοπὴν βίου καὶ πίστεως καὶ συνέσεως πνευματικῆς. Δὸς αὐτοῖς πάντοτε μετὰ φόβου καὶ ἀγάπης λατρεῖν Σοι, ἀνενόχως καὶ ἀκατακρίτως μετέχειν τῶν ἀχράντων Σου Μυστηρίων, καὶ τῆς Ἐπουρανίου Σου Βασιλείας ἀζωθῆναι».*

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὸν Χερουβικὸν ὕμνον καλοῦνται οἱ πιστοὶ νά ἀποθέσουν *«πᾶσαν τὴν βιοτικὴν μέριμναν, ὡς τὸν Βασιλέα τῶν ὄλων ὑποδεξόμενοι».* Καὶ μετὰ τὴν καθαγιάσιν τῶν τιμίων Δώρων εὐχεται ὁ λειτουργός: *«Σοὶ παρακατατιθέμεθα τὴν ζωὴν ἡμῶν ἅπασαν, καὶ τὴν ἐλπίδα... καὶ παρακαλοῦμέν Σε καὶ δεόμεθα καὶ ἱκετεύομεν. Καταξίωσον*

ἡμᾶς μεταλαβεῖν τῶν ἐπουρανίων σου καὶ φρικτῶν Μυστηρίων ταύτης τῆς ἱεράς καὶ πνευματικῆς τραπέζης, μετὰ καθαρῶ συνειδότος, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν».

Δι' ὅλον τὸν λαὸν λέγονται αὐτὰ καὶ ὄχι μόνον διὰ τοὺς λειτουργούς. Καὶ εἶναι αὐτὸ φανερόν ἀπὸ τὴν εὐχήν τὴν λεγομένην κατὰ τὴν ὥραν τῆς πρὸ τοῦ κοινωνικοῦ κεφαλοκλισίας. *«Καὶ καταξίωσον τῇ κραταιᾷ σου χειρὶ μεταδοῦναι ἡμῖν τοῦ ἀχράντου Σώματός Σου, καὶ τοῦ τιμίου Αἵματος, καὶ δι' ἡμῶν παντὶ τῷ λαῷ».*

Τί ἄλλο δὲ σημαίνει ἡ πρόσκλησις *«μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε»*, παρὰ τὴν πρόσκλησιν εἰς τὴν μετάληψιν καὶ κοινωνίαν; Καὶ μετὰ τὴν κοινωνίαν πάλιν ὁ λειτουργὸς προσκαλεῖ τοὺς κοινωνήσαντας νὰ εὐχαριστήσουν ἀπὸ κοινοῦ τὸν Θεὸν διὰ τὴν μεγάλην δωρεάν. *«Ὁρθοί. Μεταλαβόντες τῶν θείων, ἁγίων, ἀχράντων, ἀθανάτων, ἐπουρανίων καὶ ζωοποιῶν, φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων, ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ».* Ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι τραναὶ ἀποδείξεις ὅτι ὄχι ἀπλῶς ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ ἐπιβάλλεται ἡ συνεχῆς Θεία Κοινωνία; Τέλος, ἡ Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς συνεχοῦς Θείας Μεταλήψεως. Διότι εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ Θεία αὕτη Λειτουργία, ἡ ὁποία ἐθεσπίσθη διὰ τοῦ 52ου Κανόνος τῆς Ἐκτῆς Ἀγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, σκοπὸν ἔχει νὰ παρέχεται ἡ εὐκαιρία εἰς τοὺς Χριστιανούς νὰ κοινωνοῦν κατὰ τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστὴν καὶ κατ' ἄλλας, πλὴν τοῦ Σαββάτου καὶ τῆς Κυριακῆς, ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἢ τοῦ Μ. Βασιλείου.

Καὶ λοιπόν; Ὅταν τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀλήθειαν περὶ τῆς συνεχοῦς Θείας Κοινωνίας, τὴν διδάσκη ἡ Ἁγία

Γραφή, τὴν συνιστοῦν Κανόνες Ἀποστολικοὶ καὶ Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων, τὴν νομοθετοῦν φωναὶ Πατερικαί, τὴν ἀποδεικνύει δὲ ἡ Θεία Λειτουργία, ποῖος ἤμπορεῖ νὰ τὴν ἀρνηθῆ; Καὶ ποῖος ἤμπορεῖ νὰ τὴν ἀμφισβητήσῃ; Τὸ πλῆθος ἄλλως τε τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι σήμερον προσέρχονται τακτικῶς καὶ κοινωνοῦν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, μαρτυρεῖ ὅτι συνείδησις βαθεῖα ἐνὸς ἀξιολόγου μέρους πιστῶν ἔχει γίνει ἡ τακτικὴ Θεία Μετάληψις. Καὶ δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι ἐὰν ἡ ἀγία αὕτη συνήθεια ἐπεκταθῆ καὶ ὁ λαός, διαφωτιζόμενος καταλλήλως καὶ προετοιμαζόμενος, προσέρχεται τακτικῶς εἰς τὸ Ποτήριον τῆς ζωῆς, θὰ ἀνατεῖλουν ἡμέραι δόξης διὰ τὴν ἀγίαν μας Ἐκκλησίαν.

